

บทความวิจัย

การพัฒนาชุดการเรียนรู้กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ผ่องทิพย์ จันทร์แดง^{*}, สุธาสินี บุญญาพิทักษ์, วลัยยา ธรรมอภิบาล อินทนน^{**}

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ 2) พัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ 3) ทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างคือเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภोजะเจ จังหวัดสงขลา จำนวน 20 คน ระยะเวลา 10 ชั่วโมง ที่ใช้ ได้แก่ 1) ชุดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบก่อนและหลังใช้ชุดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test

ผลวิจัยพบว่า

1. ชุดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจงการใช้ชุดการเรียนรู้ บทบาทของนักเรียน ใบความรู้ ใบงาน และแบบทดสอบ ชุดการเรียนรู้ มี 4 หน่วยการเรียนรู้ คือ กฎหมายกับยาเสพติดให้โทษ การทำแท้งที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ การทะเลาะวิวาทในเยาวชนสตรี การถูกข่มขืนกระทำชำเราของเยาวชนสตรี และชุดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 81.67/80.83

2. ผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากชุดการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนมีความสนใจและมีความกระตือรือร้นในการเรียน

3. ผู้เรียนมีความรู้ เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ก่อนและหลังการใช้ชุดการเรียนรู้มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 โดยหลังการใช้ชุดการเรียนรู้ผู้เรียนมีความรู้สูงกว่าก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ โดยมีความเห็นว่าชุดการเรียนรู้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น

^{*} นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการวิจัยและประเมิน มหาวิทยาลัยทักษิณ

^{**} อาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

RESEARCH

The development of learning package on the need law for youth and woman's center, non-formal education and informal education

fonthip jandang^{*}, *Suthasinee Boonyapithak*, *Wanlaya Thamaaphiban Inthanin*^{**}

Abstract

The purposes of this research were :1) to study the fundamental data in the development of the learning package,2)to develop and assess the efficiency of the learning package to meet the selected efficient satandard criterion of 75/75,3) to implement the learning package,and4) to evaluate and improve the learning package.The implementation of the learning package was conducted for 10 periods.The research design was one group pretest-posttest design.The research instrument were :1) the learning package on on the need law for youth and woman's center, non-formal education and informal education.2)pretest-posttest forms 3)The obtained data were analyzed by percentage,mean,standard deviation,dependent t-test ,and content analysis.

The results of this research were:

1.The learning package on the need law for youth and woman's center, non-formal education and informal education.The efficiency of the learning package met the criterion of81.67/80.83

2.Teacher managed the learning activities by the student self-study in group from the learning package.Students were interested ang enthusiastic in learning.

3.The student learning achievement scores before and after theimplementation of the learning package were statistically significant at .05 level.The student is opinione revealed that the learning package were much appriate to help them understand the texts better ang mor quickly and the students works were at a good level.

^{*} Students of Master, Program in Research and Evalution, Thaksin Univerisity.

^{**} Lecturer, Faculty of Education, Thaksin University.

บทนำ

ในสังคมของมนุษย์นั้นมีความหลากหลายมากที่มีความแตกต่างกันทั้งด้านความคิดเห็นและพฤติกรรมต่างๆ จึงจำเป็นต้องมีกฎระเบียบหรือกติการ่วมกันเพื่อเป็นบรรทัดฐานสำคัญในการควบคุมความประพฤติของมนุษย์และช่วยรักษาความสงบเรียบร้อยให้กับสังคม กฎหมายจึงมีความสำคัญต่อสร้างความเป็นระเบียบและความสงบเรียบร้อยให้กับสังคมและประเทศชาติ เมื่ออยู่ ร่วมกันเป็นสังคมทุกคนจำเป็นต้องมีบรรทัดฐานซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติยึดถือเพื่อควบคุมความประพฤติของทุกคนเป็นปึกแผ่นของกลุ่มกฎหมายเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์พลเมืองไทยทุกคนต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมายถ้าใครฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามต้องได้รับโทษ (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2557, จาก www.krisdika.go.th) การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ตลอดจนสร้างเจตคติและค่านิยมที่ดีในการปฏิบัติตามกฎหมายแก่เยาวชนของชาติจึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ที่จะช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุขไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบจากบุคคลอื่น ในสถานการณ์ในสังคมปัจจุบันเยาวชนได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดของกลุ่มอาชญากรรมต่างๆ จำนวนมาก ซึ่งวัยของเด็กและเยาวชนนั้นเป็นวัยแห่งการเรียนรู้ อยากลอง มีไฟแห่งการใฝ่รู้สูงมากและโดยส่วนใหญ่ไม่สามารถระงับความต้องการของตนเองได้ พฤติกรรมในลักษณะนี้มักทำให้ได้เข้าไปประกอบเหตุที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายเป็นจำนวนมาก เช่น การทะเลาะวิวาท หรือการทำให้ร้ายร่างกาย การลักขโมยของเพื่อให้ได้มาซึ่งทรัพย์สินหรือเงินที่จะนำไปใช้ตอบสนองความต้องการของตนเอง การทดลองเสพยาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ของเยาวชนสตรีที่เกิดจากการสมัครใจและเกิดจากการถูกข่มขืน หรือแม้กระทั่งการทำแท้งที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องที่วัยรุ่นต้องทำความเข้าใจถึงเหตุที่กฎหมายกำหนดไว้ว่าเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายหรือไม่ และจะมีทางออกในทางกฎหมายหรือทางสังคมอย่างไร ดังนั้น หากเด็กและเยาวชนได้ทำความเข้าใจและมีความรู้ในทางกฎหมายแล้ว วัยรุ่นก็จะไม่ต้องตกเป็นเหยื่อจากการที่ไม่รู้กฎหมาย นอกจากนี้ ยังสามารถหาทางออกได้เมื่อมีเหตุการณ์ที่จะต้องไปเกี่ยวข้องกับกฎหมายอีกด้วย (ระวิหาญชัย อนุตตรโร. สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2557, จาก www.kaiwaisai.com)

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับเด็ก และเยาวชนสตรีจากรากฐานเรื่องเพศ มาตรฐานทางเพศสองระดับ และอิทธิพลของระบบวิจิตรแบบชายเป็นใหญ่ ซึ่งเป็นรากเหง้าของปัญหาความรุนแรงต่อผู้หญิง เพื่อสร้างความตระหนัก และปรับวิจิตร การมองปัญหาของสังคมใหม่ ผลการวิจัยหลายเรื่องได้สะท้อนความเชื่อและทัศนคติแฝงของนักวิจัยที่ตอกย้ำระบบวิจิตรแบบชายเป็นใหญ่ การยอมรับมายาคติและการยอมรับ วิถีปฏิบัติตามบทบาทชายหญิงที่อยู่บนมาตรฐานสองระดับในสังคมไทย วิไล ณ บ่อมเพชร (2546, มีนาคม. “สิทธิมนุษยชนในสถาบันการศึกษา,” วารสารวิชาการสิทธิมนุษยชน 1. 193-204)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาความรู้ด้านกฎหมายโดยศึกษากฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนและสตรี ซึ่งในการจัดการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้บรรจุวิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายไว้ในสาระการพัฒนาสังคมโดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์เอกสารเพื่อเปรียบเทียบกับตัวบทกฎหมาย พระราชบัญญัติและหลักสิทธิมนุษยชนของสตรีและได้รวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับเยาวชนทั้งหมด ซึ่งเป็นสิ่งที่เยาวชนและสตรีควรรู้ ซึ่งในทางด้านการศึกษานั้นมีเยาวชนและสตรีเข้ามาศึกษานอกระบบการศึกษาเป็นจำนวนมากสิ่งนี้อาจจะเป็นอีกปัญหาหนึ่งซึ่งสะท้อนถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและในส่วนกฎหมายบางเรื่องนั้น ยังไม่มีบรรจุอยู่ในหลักสูตรและรายวิชาที่เรียนในปัจจุบันจากสาเหตุที่กล่าวมาผู้วิจัยคิดว่าชุดการเรียนรู้มี

ความเหมาะสมที่จะนำมาแก้ไขปัญหาดังกล่าวตามแนวคิดของนักเทคโนโลยีและนักการศึกษาเกี่ยวกับคุณค่าหรือประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ สันทัต ภิบาลสุข (2525 : 199) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ 1) ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่เพราะชุดการเรียนรู้จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนมากที่สุด 2) ผู้เรียนเป็นผู้ทำกิจกรรมด้วยตัวเองและเรียนรู้ได้ตามความสามารถความสนใจและมีความรับผิดชอบต่องานและสังคม 3) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง 4) ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกัน 5) ทำให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นอิสระจากอารมณ์ครู ชุดการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเรียนได้ตลอดไม่ว่าผู้สอนจะมีสภาพหรือคับข้องทางอารมณ์มากน้อยเพียงใด 6) การให้การเรียนเป็นอิสระจากบุคลิกภาพครูเนื่องจากชุดการเรียนรู้ช่วยถ่ายทอดเนื้อหาได้ ดังนั้นครูที่พูดไม่เก่งก็สามารถสอนให้มีประสิทธิภาพ 7) ช่วยให้ครูวัดผลผู้เรียนได้ตรงตามจุดมุ่งหมาย 8) ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครูเพราะชุดการเรียนรู้ผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถนำไปศึกษาได้ทันที 9) ช่วยขจัดปัญหาการขาดแคลนครูผู้ชำนาญเพราะชุดการเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ด้วยตัวเองหรือต้องการความช่วยเหลือจากครูเพียงเล็กน้อย ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง 10) แก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลเพราะชุดการเรียนรู้สามารถทำให้ผู้เรียนเรียนตามความถนัดความสนใจและโอกาสเอื้ออำนวยแก่ผู้เรียนซึ่งแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชีระชัย ปุณณโชติ(2539 : 27) ที่กล่าวถึงประโยชน์ของชุดการเรียนรู้ไว้ว่า 1) สามารถสนองความแตกต่างระหว่างผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามเอกัตภาพของตน 2) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ผู้เรียนได้เรียนรู้เป็นขั้นตอนทีละน้อยและในของตนในทุกขั้นตอนได้ทราบผลการเรียนรู้และเพื่อให้เกิดจิตสำนึกที่ดี การสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิของเด็กและสตรีในฐานะเป็นผู้ทรงสิทธิจึงเป็นหัวใจสำคัญของการสร้างความเข้มแข็งด้านกฎหมายที่ประสบความสำเร็จเมื่อพวกเขาเข้าใจสิทธิและตระหนักถึงโอกาสที่จะใช้สิทธิเหล่านี้จะทำให้เกิดความต้องการที่จะใช้สิทธิอย่างไรก็ตามการสร้างความตระหนักรู้ต่อการมีสิทธิยังไม่เพียงพอเรายังจำเป็นต้องมีกลไกส่งเสริมสิทธิเพื่อให้พวกเขาใช้สิทธิของตนได้การสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านกฎหมายทั้งนี้โดยการสร้างความตระหนักรู้ด้านสิทธิในบรรดาเด็กและผู้หญิงและการจัดทำกลไกและให้ความสนับสนุนในการเข้าถึงสิทธิเหล่านี้ต้นสนีย์ สว่างวิวัฒน์. (2556, เมษายน. “บทบาท “สื่อ” ในการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก” สตรีและครอบครัว,” วารสารสตรีและครอบครัว.10(02), 25-27)

ผู้วิจัยคิดว่าเมื่อนำกฎหมายที่ยังไม่ได้บรรจุอยู่ในหลักสูตรมาพัฒนาเป็นชุดการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนรู้เป็นรูปแบบที่สามารถนำมาใช้พัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหา ทำให้กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการตลอดชีวิต (Lifelong Process) ทันเหตุการณ์ ทันโลกสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมในอนาคตได้ดี (นุศรา หมดอด้า. 2555 : บทนำ) เพื่อเป็นการพัฒนาความรู้ทางด้านกฎหมายของเยาวชนสตรีในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษา เพื่อให้เยาวชนมีความรู้ นอกจากรายวิชา เนื้อหาที่เรียนมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อนำไปสู่การแก้ไขและป้องกัน หากเยาวชนที่ถือได้ว่าเป็นกำลังของชาตินั้น มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายแล้วสามารถประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้อง และเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่เยาวชนสตรี อันจะนำไปสู่การดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีเพื่อนำมาใช้ออกแบบชุดการเรียนรู้ดังนี้

1.1 ศึกษาจากตัวบทกฎหมาย จากประมวลกฎหมายต่างๆ พระราชบัญญัติต่างๆ และได้รวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องและจำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีทั้งหมดจากเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.2 วิเคราะห์หลักสูตรระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลายของ การศึกษานอกระบบ ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย สารการพัฒนาสังคม และเปรียบเทียบกับตัวบทกฎหมายจากประมวลกฎหมายต่างๆ พระราชบัญญัติต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเยาวชนสตรี

2. เพื่อสร้างและหาประสิทธิภาพ ชุดการเรียนรู้ เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของ ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. เพื่อประเมินประสิทธิผลชุดการเรียนรู้ในประเด็นความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นของเยาวชนสตรี ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัญหาความต้องการเกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีมีอะไรบ้าง ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีที่ปรากฏ ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สารการพัฒนาสังคม ในปัจจุบันประกอบด้วยกฎหมายอะไรบ้าง ที่เหมาะสมในการนำมาใช้ออกแบบนวัตกรรมชุดการเรียนรู้สำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2. ผลการพัฒนานวัตกรรมชุดการเรียนรู้ เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประกอบด้วยอะไรบ้างและมีประสิทธิภาพอย่างไรและเกิดประสิทธิผลกับเยาวชนสตรีหรือไม่ อย่างไร

สมมุติฐานการวิจัย

1. ชุดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพผ่าน เกณฑ์ 75/75

2. เยาวชนสตรีที่ได้รับการจัดการเรียนโดยชุดการเรียนรู้เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีความรู้มากกว่าก่อนใช้ชุดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนใช้ชุดการเรียนรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นของเยาวชนสตรี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้ชุดการเรียนรู้ เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรี ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่จะนำไปสู่การสร้างตระหนักรู้ในสิทธิของตนเองตามกฎหมายของเยาวชนสตรี

2. ได้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรี สำหรับให้สถานศึกษาอื่นๆสามารถขยายผลและเป็นแนวทางในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีอื่นจะเกิดประโยชน์ต่อพื้นที่ต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เยาวชนสตรีระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 1,095 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา จำนวน 20 คน

3. ขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง

เนื้อหาที่ใช้ในการทดลองในครั้งนี้เกี่ยวกับกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ด้านการวิจัยและพัฒนาชุดการเรียนรู้ สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาคุณลักษณะในด้านความรู้เกี่ยวกับกฎหมายของเยาวชนสตรี ในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย และความตระหนักในสิทธิของตนเองตามกฎหมายของเยาวชนสตรี จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	เรื่อง	กฎหมายกับยาเสพติดให้โทษ
หน่วยการเรียนรู้ที่ 2	เรื่อง	การทำแท้งที่เกิดจากการมีเพศสัมพันธ์
หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	เรื่อง	การทะเลาะวิวาทในเยาวชนสตรี
หน่วยการเรียนรู้ที่ 4	เรื่อง	การถูกข่มขืนกระทำชำเราของเยาวชนสตรี

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 โดยการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้เวลาในการทดลอง 10 ชั่วโมง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) การวิจัย(Research)การศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ (2) การพัฒนา (Development) การสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ (3) การวิจัย (Research) การทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ (4) การพัฒนา (Development) การประเมินและปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนรู้ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสภาพปัญหาในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า เนื้อหาที่ให้ความรู้ด้านเนื้อหาเรื่องกฎหมายควรเป็นกฎหมายที่ใกล้ตัวผู้เรียน ที่นำมาใช้ในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ ควรเป็นเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสถานการณ์ปัจจุบัน กิจกรรมการเรียนการสอนควรจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้คอยให้คำแนะนำ

ปรึกษาและช่วยเหลือ ควรมีการจัดกิจกรรมแบบกลุ่ม โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เช่น การตรวจผลงาน แบบทดสอบ แบบฝึกหัด และสังเกตพฤติกรรม ซึ่งมีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน โดยใช้ชุดการเรียนรู้

2.ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรี ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า ชุดการเรียนรู้ประกอบด้วย คู่มือครู ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนรู้ บทบาทของครู แผนการจัดการเรียนรู้ ใบความรู้ และแบบประเมินผลงานผู้เรียน คู่มือผู้เรียน ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน ใบความรู้ ใบงาน แบบทดสอบ เฉลย แบบทดสอบ โดยชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นนี้ประกอบไปด้วย 4 หน่วย หน่วยการเรียนรู้ที่(1)เรื่อง กฎหมายกับยาเสพติดให้โทษ หน่วยการเรียนรู้ที่(2)เรื่องการทำแท้งจากการมีเพศสัมพันธ์ หน่วยการเรียนรู้ที่ (3)เรื่องการทะเลาะวิวาทในเยาวชนสตรีหน่วยการเรียนรู้ที่(4)เรื่องการถูกข่มขืนกระทำชำเรา ชุดการเรียนรู้มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 1.00 ค่าประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (Individual Tryout) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.67/80.83 ค่าประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (Small Group Tryout) มีค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.67/81.39

3.ผลการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้วิจัยได้นำชุดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 20 คน ซึ่งใช้ชุดการเรียนรู้เป็นเวลา 10 ชั่วโมง ผลการทดลองใช้พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความสนใจในการเรียนรู้ด้วยชุดการเรียนรู้ มีการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความสุขและสนุกกับการเรียน

4.ผลการประเมินความรู้ของผู้เรียน พบว่า ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรี ของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้เรียนมีความรู้ก่อนและหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยหลังเรียนด้วยชุดการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการใช้ชุดการเรียนรู้ ผลการปรับปรุงและแก้ไขชุดการเรียนรู้ มีการปรับปรุงเพิ่มเติมหลังการเรียนของชุดการเรียนรู้มีการปรับแก้ไขข้อคำถามในใบงานและแบบทดสอบให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น ปรับภาพให้มีความเหมาะสม

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำไปสู่การอภิปรายผลได้ดังนี้

1.ผลการศึกษาข้อมูลในการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ พบว่า ควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่ม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบกลุ่ม ผู้เรียนมีโอกาส ได้เรียนรู้จากเพื่อนในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ตลอดจนกล้าซักถาม ก่อให้เกิดความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ศรีลักษณ์ มาโกมล (2544 :5) กล่าวว่า รูปแบบการสอนที่ดีเป็นรูปแบบการสอนที่ให้นักเรียนมีส่วนร่วม ได้แก่ รูปแบบการสอนด้วยกระบวนการ รูปแบบการสอนแบบร่วมมือ

2.ผลการพัฒนาและหาประสิทธิภาพชุดการเรียนรู้ เรื่องกฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย แต่ละชุดมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้คือ คู่มือครู ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ ใบ

ความรู้สำหรับครู แบบประเมินผลงานผู้เรียน คู่มือผู้เรียน ประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจง ใบความรู้ ใบงานสำหรับผู้เรียนและแบบทดสอบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าองค์ประกอบต่าง ๆ จะช่วยให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยชุดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการการจัดกิจกรรม การใช้สื่อ การวัดและประเมินผล ดังนั้นองค์ประกอบของชุดการเรียนรู้จะช่วยให้ครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ตามขั้นตอนจนบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ หทัยรัตน์ อันติ (2544 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า ชุดการเรียนรู้มีองค์ประกอบ คือ คำนำ วัตถุประสงค์ คู่มือครู คู่มือผู้เรียน สอดคล้องกับ

ศิริชัย จิรจรัสชัย (2545 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ว 203 เรื่อง อาหาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผลการพัฒนาชุดการเรียนรู้ พบว่า มีองค์ประกอบคือ คู่มือสำหรับนักเรียนประกอบด้วย คำนำ วัตถุประสงค์ คำชี้แจงในการใช้ชุดการเรียนรู้ บทบาทของนักเรียน ใบงาน ใบความรู้ แบบฝึกหัด แบบทดสอบ) คู่มือสำหรับครู (ประกอบด้วย บทบาทของครู แผนผังการจัดการเรียนรู้ แผนการสอน แนวตอบใบงาน) จากนั้นผู้วิจัยได้นำชุดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพของชุดการเรียนรู้ พบว่า ประสิทธิภาพแบบเดี่ยว (Individual Tryout) กับ เยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอนะจันทน์ จังหวัด สงขลา จำนวน 3 คน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 75/75 โดยมีประสิทธิภาพ 81.67/80.83 เนื่องจากการนำชุดการเรียนรู้ไปทดลองใช้เป็นครั้งแรก ภาษาและเนื้อหาในกิจกรรมอาจจะยากเกินไป จึงจำเป็นต้องปรับเนื้อหาให้เข้าใจได้ง่ายเพื่อนำผลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงให้เหมาะสม ส่วนการหาประสิทธิภาพแบบกลุ่ม (Small Group Tryout) กับ เยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจำนวน 9 คนนั้น พบว่า มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 75/75 คือ 81.67/81.39 ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้นำผลจากการทดลองใช้ในชั้นเดียวมาปรับปรุงทั้งทางด้านภาษาให้สละสลวย เข้าใจง่าย และรูปแบบให้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนา เกียรติประวัติ (2524 : 118) และพิมพ์ใจ ภิบาลสุข (2525 : 199) และ วีระ ไทยพานิช (2529 : 37) ที่กล่าวถึงข้อดีของชุดการเรียนรู้ว่าชุดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างความสนใจ ซึ่งการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ต้องมีการเชื่อมโยงกับสิ่งที่เรียนกับชีวิต

3.ผลการทดลองใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ซึ่งผู้วิจัยได้ทดลองใช้ชุดการเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยตนเองร่วมกับ จากการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนขณะเรียนด้วยชุดการเรียนรู้ พบว่า ผู้เรียนมีความสนใจ ตั้งใจในการเรียนรู้ สามารถปฏิบัติตามกิจกรรมตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ มีความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่มเป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าชุดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน เป็นสื่อที่สร้างความสนใจของผู้เรียน และช่วยให้การเรียนรู้เป็นอิสระ และผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

ผลการปรับปรุงแก้ไขชุดการเรียนรู้ ปรับปรุงภาษาในกิจกรรมเพิ่มเติมหลังการเรียนรู้ในชุดการเรียนรู้ให้มีความชัดเจนมากขึ้น ปรับปรุงภาพที่ใช้ประกอบให้มีความเหมาะสมมากขึ้น จัดทำคำอธิบายปรับภาษาให้สามารถที่จะเข้าใจได้ง่าย

ข้อเสนอแนะ

จากการพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ผู้วิจัยได้ทำการสรุปแนวคิดและข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อนำชุดการเรียนรู้ไปใช้

จากข้อค้นพบของการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ไปใช้ดังต่อไปนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ชุดการเรียนรู้ เรื่อง กฎหมายที่จำเป็นสำหรับเยาวชนสตรีของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และ หลังการใช้ชุดการเรียนรู้มีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้ชุดการเรียนรู้ ดังนั้น ควรนำชุดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะเป็นนวัตกรรมที่สามารถช่วยพัฒนาผลทางการเรียนของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

- กาญจนา เกียรติประวัติ. (2524). *นวัตกรรมการทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- “กฎหมายคุ้มครองสตรี,” (2553). หน้า 1 -2. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกากฤษฎีกา. สืบค้นเมื่อ 7 กรกฎาคม 2557, จาก www.krisdika.go.th
- ฉลองชัย สุรวัฒนบูรณ์.(2528).*การเลือกและการใช้สื่อการสอน*. กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชม ภูมิภาค.(2524).*เทคโนโลยีทางการสอนและการศึกษา*. กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์และคณะ.(2540).*ชุดการสอนรายบุคคล*.นนทบุรีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์.(2520).*ระบบสื่อการสอน*. กรุงเทพฯ.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตนา แหมมณี และคณะ.(2544).*วิทยาการด้านการคิด*. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- ทิตนา แหมมณี.(2545).*ศาสตร์การสอน*. กรุงเทพฯ: ด้านสู่วิชาการพิมพ์.
- ทองจันทร์ หงส์ดารมภ์.(2531).*ทักษะการแก้ปัญหากับการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระชัย ปุณณโชติ.(2539).*การสร้างบทเรียนสำเร็จรูปเส้นทางการสู่อาจารย์3*. (พิมพ์ครั้งที่3). กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพนิธิ สุริยะ.(2526). “สิทธิมนุษยชน พันธกรณีและบทบาทของไทย,” (หน้า12). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิพนธ์ ศุภปริดี.(2519).*นวัตกรรมการและเทคโนโลยีทางการศึกษา*.ชลบุรี.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร บางแสน.
- นิรมล ศตวุฒิ.(2526).*ชุดการเรียนแบบเอกัตบุคคลน่าจะมีบทบาทในมหาวิทยาลัยในตลาดวิชา*. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- นุศรา หมัดอคำ .(2555). *การเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและความคงทนในการคิดแก้ปัญหาที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับการเรียนรู้แบบปกติ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่3*.วิทยานิพนธ์.ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สงขลา:มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ผ่องศรี เกียรติเลิศนภา.(2536).*การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักทางการศึกษา* พยาบาล.วิทยานิพนธ์.กศ.ด.อุดมศึกษา. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- พรทิพย์ เข้มทอง.(2554).*หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* *สาระการเรียนรู้* (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2554).สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ เอกสารทางวิชาการลำดับที่ 46/2555.
- มนตรี แยมกลีกร.(2526).*การใช้สื่อการเรียนการสอน*. กรุงเทพฯ.โอเดียนส์ไตร์.
- มานิตย์ จุมปา. (2551). *ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกฎหมาย*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ยุวดี ภาษา.(2536).การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการจัดการเรียนแบบที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสำหรับอาจารย์
พยาบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุสิตบัณฑิต.กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รศ.พญ.วัลลี สัตยาศัย. (2557). “การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลัก(PBL),” ใน เอกสารประกอบการบรรยาย
ทางวิชาการเรื่อง กระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานและบูรณาการสู่การวิจัย. หน้า 2 – 15.
วันที่ 02 ตุลาคม 2557 ณ ห้อง15403. สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ระวิหาญชัย อนุตตโร. (2554). “ค่ายวัยใส มหาจุฬา วังน้อยฯ หลักสูตรฝึกอบรมคุณธรรมจริยธรรม
กฎหมายสำหรับเด็กและเยาวชน,”. (2554)., สืบค้นเมื่อ 9 สิงหาคม 2557, จาก
www.kaiwaisai.com
- ลัดดา ศุขปริดี.(2523).เทคโนโลยีทางการศึกษา.กรุงเทพฯ.พินเนต.
- วัชรรา เล่าเรียนดี.(2548).เทคนิคกลยุทธ์วิธีพัฒนาทักษะการคิดการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.
วิทยานิพนธ์.ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.นครปฐม:มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนาม
จันทร์.
- วิชัย วงศ์ใหญ่. (2535).การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร.กรุงเทพฯ: ชมรมเด็ก.
- วิชัย วงษ์ใหญ่.(2525).พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่.(พิมพ์ครั้งที่3).กรุงเทพฯ:โอเดียนโตร.
- วิระ ไทยพานิชย์.(2529).57 วิธีสอน.กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- वलันต์ อติศัพท์.(2543).นวัตกรรมการศึกษา.ปัตตานี.มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่.(2543).การจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษา.กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษม
บัณฑิต.
- วิลโล ณ บ่อมเพชร (2546,มีนาคม).“ สิทธิมนุษยชนในสถาบันการศึกษา,” วารสารวิชาการสิทธิมนุษยชน1.,
193-204
- คันสนีย์ สว่างวิวัฒน์. (2556, เมษายน). “ “บทบาท “สื่อ”ในการยุติความรุนแรงต่อผู้หญิงและเด็ก”สตรี
และครอบครัว,” วารสารสตรีและครอบครัว. 10(02), 25-27.
- คันสนีย์ สว่างวิวัฒน์. (2556, กันยายน). “บทบาท “เวที”มีโครงการดีต้องแบ่งปัน เพื่อสตรี 5 จังหวัด
ชายแดนใต้,” วารสารสตรีและครอบครัว. 10(02), 15-16.
- ศิริชัย จิรจรัสชัย.(2545).การพัฒนาชุดการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์ ว203 เรื่อง อาหารสำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่2.วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ.มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สมใจ ฤทธิสนธิ.(2544,มกราคม-เมษายน) “ กลยุทธ์ในการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง,” วารสารสิรินธร
ปริทรรศน์.2(2),25.
- สุดา ภูเล็ม. (2554). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลักเพื่อพัฒนา
ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย วิทยานิพนธ์. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สงขลา
: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สันทัต ภิบาลสุข.(2525).การใช้สื่อการสอน.(พิมพ์ครั้งที่2).กรุงเทพมหานคร.พีระพัฒนา.
- สุคนธ์ สินธพานนท์.(2544).กฎหมายน่ารู้(พิมพ์ครั้งที่19).กรุงเทพฯ:อักษรเจริญทัศน์.
- สุระ สนั่นเสียง.(2536). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองเรื่องการใช้คำถามที่ส่งเสริมการสอนแบบสืบเสาะ
สำหรับครูกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต.วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต.กรุงเทพฯ.
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อุบล พวงสุวรรณ.(2543). รายงานการวิจัยการพัฒนาชุดการเรียนรู้ด้วยตนเองวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4.
- อำนาจ เดชชัยศรี.(2542). *สื่อการศึกษาพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ.ฟิลิกส์เซ็นเตอร์.
- อุรชา บุญสมบัติ.(2542). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 เรื่องประวัติศาสตร์ไทยระหว่างการสอนโดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการสอนปกติ*.วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต.ขอนแก่น.มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อรพรรณ พรสีมา.(2530). *เทคโนโลยีทางการสอน*. กรุงเทพฯ.โอเอส พรินติ้ง เฮาส์.
- อาภรณ์ แสงรัศมี.(2543). *ผลของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักต่อลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่4*.วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.